

SERIE

BABYOPVANG KAN NÓG BETER

'Geef taal die ertoe doet'

De educatieve kwaliteit van de babyopvang kan nog wel een tandje beter. Daarom hebben Sardes en de Universiteit Utrecht een handreiking geschreven voor de pedagogisch medewerker. In vier afleveringen brengen we deze lading praktische tips. Deskundige Marije Magito reageert en vult aan met tips uit de praktijk. Aflevering 2: vroege taalondersteuning.

TEKST CARLA OVERDUIN FOTO WILBERT VAN WOENSEL

Waar krijg je als kind meer taal mee, in de horizontale of verticale groep? Dat ligt eraan hoe jong je bent. Uit LKK-onderzoek blijkt dat het taalaanbod voor baby's gemiddeld beter is in horizontale groepen, maar dreumesen halen meer uit een verticale groep. Het advies in de handrei-

king: onderschat baby's niet. Hun 'taal' lijkt misschien nog niet spectaculair; wat klanken, een beetje brabbelen en rond het eerste jaar een paar woordjes. Maar vergis je niet: de taalontwikkeling is in volle gang. Als pedagogisch professional kan je veel voor baby's en dreumesen betekenen.

TIP 1: babypraat is goed!

Gebruik bij baby's losse woorden, herhaal basiswoorden, gebruik korte, simpele zinnen en overdrijf gerust de intonatie. Dan is het makkelijker te volgen voor een baby. Bij peuters verrijk je de woordenschat ook met woorden die kinderen niet zo vaak horen. Sta je op een verticale

groep? Pas dan je taalgebruik steeds aan de leeftijd van het kind aan.

Marije: 'Babypraat is prima. Een hoge intonatie is fijn voor baby's: ze horen hogere tonen beter dan lage. Ook bij mannen werkt een hoge, zangerige klank het best.'

TIP 2: met je neus in de boeken

Kijk samen met een baby in een boekje, liefst met één simpele afbeelding per bladzijde. Wijs aan en benoem wat je ziet. Blijf hangen als de baby interesse toont. Bij dreumesen schenk je meer aandacht aan de gebeurtenissen in het verhaal. Vraag: 'Wat doet de beer?' Zo ontstaat een waardevol mini-gesprek.

Marije: 'Het is ontzettend leuk om met een baby van een paar maanden een boekje door te kijken, want baby's kunnen al snel afbeeldingen zien. Liefst zwart-wit, het contrast maakt het aantrekkelijker voor het kind. Vaak blijven ze hangen op één plaatje, dat is prima. Werk ook met ansichtkaarten en foto's; baby's zien graag foto's van mensen met emoties. Praat erover: is hij boos, blij of verdrietig?'

TIP 3: maestro: muziek!

De herhaling en vaste volgordes in liedjes helpen kinderen om de klankpatronen van de taal onder de knie te krijgen. Bied melodieën, kinderliedjes en ritmes aan waarop je kunt klappen, zingen of neuviën. Heel waardevol bij de vroege taalondersteuning.

Marije: 'Muziek en klanken komen binnen in je hersenstam, waar vitale functies zitten, zoals ademhaling en bloeddruk. Muziek heeft zo direct effect op je lichamelijke conditie en ook op je emoties. Uit onderzoek van het UMCG bleek dat zelfs premature baby's positief reageren op muziek. Zingen is een goede manier om taal aan te bieden. Het gaat er niet om hoe je zingt, als je maar zingt. De hersenen van baby's worden door de woorden, klanken en melodieën enorm aan het werk gezet. Dat gebeurt nog veel meer als je kinderen zelf muziek laat maken. Samen zingen is dan ook beter dan een cd opzetten. Rijmen en liedjes zingen is

bovendien een leuke manier om ook net even andere woorden te oefenen. Met een rijm of melodie blijven woorden beter hangen.'

TIP 4: taalpatronen herkennen

Als baby's veel woorden horen, gaan ze in de gesproken taal patronen herkennen, zoals reeksen klanken en een zinsmelodie. Die gaan ze ze nabootsen. Praat dus de hele dag door, ook tijdens de verzorgingsmomenten.

Marije: 'Hier heb ik wel een kanttekening bij. Je hoeft niet altijd te praten. Praat als het kind ervoor openstaat. En geef taal betekenis, bijvoorbeeld door tijdens het verschonen te zeggen wat je doet. Maar als een kind gefixeerd zit te spelen en jij kakelt er continu doorheen, dan is dat storend. Bij het spel zit je erbij, je observeert en als een kind je aankijkt, geef je taal: "Ben je fijn aan het spelen? Wat een mooi bakje." Maar niet continu, dan overlaad je een kind.'

TIP 5: volg het kind

Volg de communicatie van het kind. Wat doet het? Wat zegt het? Waar kijkt het naar? Sluit daar bij aan. Maak duidelijk waar je taal over gaat: wijs naar de bal. Taal aanbieden bij concrete, zichtbare dingen maakt het voor baby's en dreumesen makkelijker om het verband te leggen tussen taal en object.

Marije: 'Hoe volg je elk kind? Je hoeft niet de hele dag naar ieder kind te kijken, maar als je voldoende rust inbouwt op de groep is er toch veel individuele aandacht. Herrie en stress op de groep zorgt voor overprikkelde baby's, dat weten we allemaal. Reduceer dus onnodige prikkels. Het gaat ook niet om de hoeveelheid aandacht, maar of het kind de aandacht krijgt die het nodig heeft. Het ene kind is sneller emotioneel bijgetankt dan het andere.'

TIP 6: een echt gesprek

Ondersteun de taalontwikkeling door te reageren op de klanken die baby's maken. Herhaal de geluiden of reageer op de gebaren van een kind, bijvoorbeeld als

het een handje ergens naar uitstrekt. Als een dreumes al woordjes zegt, kun je woorden toevoegen. De dreumes zegt: 'Sap', jij antwoordt: 'Sap, dat vind jij lekker he? Hier is je beker met sap.' Geef het kind altijd de tijd om te reageren. Kinderen leren zo het heen en weer karakter herkennen van een gesprek.

Marije: 'Geef gerichte taal als je echt contact hebt met een baby. Een geluid maken of brabbelen is praten voor een baby. Dus je hebt inderdaad een echt gesprek. Je merkt dat aan de lichaamstaal en aan het feit dat het kind je aankijkt. Loop ook niet zomaar weg, maar sluit het gesprek af door bijvoorbeeld te zeggen: "Ik ga nu het flesje voor Jantje maken". Zulke gesprekken zijn juweeltjes van contactmomenten.' <

EXTRA PRAKTIJK-TIPS VAN MARIJE

- > Besef dat een baby echt wel 10 seconden verwerkingstijd nodig heeft. Dus als jij iets zegt of vraagt, moet het kind dat even verwerken. Geef een baby tijd om te reageren.
- > Hang foto's van familieleden van het kind op en praat daarover. Dat geeft meteen een veilig gevoel.
- > > Dan Gibson combineert klassieke muziek met natuurgeluiden, waar kinderen heerlijk op slapen. Het is ook prima luistermuziek: regen, onweer, stromend water en dierengeluiden. Kijk op youtube.nl.

FOTO: RUDI WELLS

WIE IS MARIJE MAGITO?

Marije Magito (54) is directeur van Jonge Kind Centrum (JKC) en trainer/adviseur in de kinderopvang. Daarnaast werkt ze parttime bij de CED-Groep.